

6 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień (22-07-2008)

Oświadczenia.

Poseł Jan Kulas:

Panie Marszałku! Wysoki Sejmie! Składam oświadczenie poselskie dla upamiętnienia wybitnej postaci Józefa Klejnot-Turskiego, wykładowcy Szkoły Morskiej w Tczewie i pierwszego prezesa Polskiego Związku Żeglarskiego, w 50. rocznicę jego śmierci.

Józef Klejnot-Turski urodził się 20 czerwca 1889 r. w Tallinie w rodzinie oficera wojsk rosyjskich Józefa i Walerii z domu Turskiej. Otrzymał staranne wykształcenie i wychowanie. Ukończył 8-klasowe gimnazjum filologiczne w Rewlu. Miał szerokie i różnorakie zainteresowania. Początkowo studiował matematykę i astronomię, ale w 1915 r. ukończył Wydział Historyczno-Filologiczny Uniwersytetu Petersburskiego z dyplomem I stopnia. Jego praca konkursowa: "Literacka twórczość Juliusza Słowackiego" została wyróżniona złotym medalem tej uczelni.

Okres I wojny światowej Józef Klejnot-Turski spędził głównie w Rosji. Był współorganizatorem i nauczycielem dwóch szkół Macierzy Polskiej w Moskwie. Zmobilizowany do wojska rosyjskiego do sierpnia 1917 r. służył w twierdzy morskiej w Sweaborg pod Piotrogradem. Podczas uzyskanego urlopu zdrowotnego gromadził materiały do słownika morskiego. Pod koniec sierpnia 1919 r. wstąpił do Wojska Polskiego w stopniu podporucznika artylerii. Ze względu na swoje kwalifikacje został skierowany do polskiej misji wojskowej, działającej na Łotwie i w Estonii.

17 czerwca 1920 r. Józef Klejnot-Turski na własną prośbę został mianowany wykładowcą nowo utworzonej Państwowej Szkoły Morskiej Tczewie. Jednak już latem 1920 r. podczas wojny polsko-bolszewickiej dowodził plutonem artylerii ciężkiej pod Zegrzem. Po przejściu do rezerwy Józef Klejnot-Turski poświęcił swoje 4 najlepsze lata Szkole Morskiej i Tczewowi. W Szkole Morskiej uczył meteorologii, oceanografii, prawa morskiego, a także języka niemieckiego. Cieszył się opinią dobrego nauczyciela i wykładowcy. Nade wszystko w Tczewie rozwinął się jego duży talent wydawniczy i publicystyczny, szczególnie na niwie "uprawy morza", czyli kreowania wizji Polski morskiej. Dał się też poznać jako znakomity organizator życia społecznego.

Po otwarciu Szkoły Morskiej w Tczewie właśnie Tczew na pewien czas stał się "stolicą morską" Polski, jak pisze Krzysztof Jaworski, znawca tradycji żeglarstwa polskiego. Józef Klejnot-Turski został głównym orędownikiem utworzenia portu morskiego w Tczewie. Swoje poglądy prezentował w założonym przez siebie i popularnym czasopiśmie "Żeglarz Polski". Już w 1921 r. ukazała się jego książka pod tytułem "Port Rzeczypospolitej. Widoki przyszłego rozwoju Gdańska, Tczewa i Gdyni".

Sprawa portu morskiego w Tczewie nabrała dużego rozgłosu i zainteresowania, głównie w latach 1921-1922. Przez dłuższy czas do zwolenników tej koncepcji zaliczał się między innymi marszałek Sejmu Ustawodawczego Wojciech Trąmpczyński. Ostatecznie Sejm 23 września 1922 r. podjął ustawę o budowie portu w Gdyni.

W pierwszych latach II Rzeczypospolitej Tczew awansował do drugiego po Warszawie ośrodka żeglarskiego. Nic więc dziwnego, że 11 maja 1924 r. na zjeździe kilku organizacji żeglarskich w Szkole Morskiej w Tczewie powstał Polski Związek Żeglarski. Jego pierwszym prezesem został właśnie Józef Klejnot-Turski. Warto pamiętać, że początki Polskiego Związku Żeglarskiego sięgają Tczewa.

W latach 30. Józef Klejnot-Turski funkcjonował w Gdyni. Pracował jako kierownik referatu prasowego tutejszej Izby Przemysłowo-Handlowej, publikował liczne artykuły o marynarce handlowej w biuletynie tej izby. Aktywnie działał w Lidze Morskiej i Rzeczej.

We wrześniu 1939 r. Józef Klejnot-Turski na ochotnika zgłosił się do wojska. Walczył do końca działań Lądowej Obrony Wybrzeża na Oksywiu. Resztę wojny spędził w oficerskich obozach jenieckich w Prenzlau i Gross Borne.

Wysoki Sejmie! Po zakończeniu wojny Józef Klejnot-Turski powrócił na Wybrzeże. Do 1949 r., do czasu likwidacji Izby Przemysłowo-Handlowej w Gdyni pracował w niej jako referent działu morskiego. Wiele wskazuje na to, że nie było już dla niego miejsca na Wybrzeżu w Polsce stalinowskiej. Ostatnie lata życia Józef Klejnot-Turski spędził w Bydgoszczy, gdzie utrzymywał się z dawania lekcji języka angielskiego.

Józef Klejnot-Turski zmarł pół wieku temu, dokładnie 25 sierpnia 1958 r. w Bydgoszczy. Był patriotą i wielkim propagatorem spraw morskich. Wiele mu zawdzięcza polskie żeglarstwo. Koncepcję portu morskiego w Tczewie podniósł do rangi sprawy państwowej. Niewątpliwie Józef Klejnot-Turski dobrze i chlubnie zapisał się w dziejach Polski morskiej i małej ojczyzny - Tczewa. Dziękuję za uwagę. (Oklaski)

Przebieg posiedzenia